

Dokument o stališčih Finančne komisije AmCham Slovenija

Finančna komisija

Julij 2024

AmCham Slovenia
**FINANČNA
KOMISIJA**

1. Obdavčitev dela

1.1. Uvedba razvojne kapice: zneskovna meja, nad katero se prispevki za socialno varnost ne plačujejo več

Slovenija je država z visoko kakovostjo življenja, za vzdržnost tako visoke ravni življenja pa so nujne izboljšave, saj je v Sloveniji glede na primerljive države delo obdavčeno previsoko. Strošek dela je eno pglavitnih meril pri presoji vpliva na to, ali se bodo vlagatelji odločali za naložbe v Slovenijo in v državi postavili svoje centre znanja in razvoja, vpliva pa tudi na konkurenčnost slovenskih podjetij v dejavnostih z visoko dodano vrednostjo.

Gospodarstveniki in davčna stroka že več let pozivamo k **uvedbi razvojne kapice** na prispevke za pokojninsko in zdravstveno zavarovanje. To je nujno potrebna **naložba** Slovenije, če želimo (p)ostati država, v kateri bodo naša podjetja lahko razvijala vrhunske izdelke in storitve ter država ki bo omogočala mladim, da ostanejo in ustvarjajo v domovini na delovnih mestih z visoko dodano vrednostjo ter mednarodnim podjetjem, da z odpiranjem razvojnih centrov taka delovna mesta omogočajo. Večina držav v Srednji Evropi, ki so nam lahko za vzor, je razvojno kapico že uvedla. V Avstriji in Nemčiji na primer je ta določena pri 1,8-kratniku povprečne plače, državi pa stalno ohranjata izdatno socialno politiko.

Razvojno kapico predlagamo pri 2-kratniku povprečne bruto plače, torej pri 4.600 evrov bruto. Menimo, da bi s tem zajeli vse ključne poklice, ki so gonilna sila razvoja – to so inženirji, znanstveniki, razvojniki, profesorji. Med te spadajo seveda tudi poklici, kot so vodilni delavci in zdravniki, tudi ti so v svoje znanje in razvoj vložili veliko in so še posebej mednarodno mobilni. Razvojna kapica je tudi signal tujim strokovnjakom, da je naše davčno okolje konkurenčno, saj s primerljivimi državami »tekujemo« za talente. Gre za **pomemben korak za boljše poslovno okolje in s tem večjo konkurenčnost Slovenije.**

Z razvojno kapico bi talenti vseh starosti zaslužili višje neto plače in bili tako še bolj motivirani, da ostanejo in delajo v Sloveniji. Dejstvo je, da manj ko bo zaposlenih, ki s svojim znanjem najbolj prispevajo k dodani vrednosti, manj bo v Sloveniji dobrih izdelkov, manjši bo zaslužek, nižje bodo plače, manj bo davčnih prilivov v javne blagajne in manj bo denarja za plače v javnem sektorju, za pokojnine, za zdravstvo ali šolstvo. Najbolj solidarne države se tega še kako dobro zavedajo in se borijo za takšne kadre.

Podjetja, ki predstavljajo gonilno silo razvoja, zaposlujejo predvsem visoko strokoven kader. Pri tem pa velja: čim višjo izobrazbo ima posameznik in torej v čim višji plačni razred je uvrščen, toliko višji so zaradi neomejenosti navzgor tudi prispevki za socialno varnost. Podjetja, ki zaposlujejo večji delež višje izobraženih, imajo zato mnogo višje stroške dela, kar negativno vpliva na njihovo konkurenčnost, posledično pa to pomeni tudi manj prihodkov. Ker je slovensko gospodarstvo pretežno izvozno usmerjeno, ima to negativne posledice na izvozno konkurenčnost slovenskih podjetij v primerjavi s tekmeci iz držav, v katerih je vzpostavljena takšna kapica.

Talenti se iz Slovenije selijo z željo po boljših zaposlitvenih priložnostih, kar je še posebej vidno na obmejnih območjih in pri strokovnjakih mlajše generacije. Zaradi visokih stroškov dela se podjetja ne odločijo v Sloveniji postaviti centrov odličnosti oziroma razvojnih laboratorijev in za naložbe raje izberejo druge države, kot so na primer Slovaška, Romunija, Irska, tudi Hrvaška.

Za uspešno prihodnost je uvedba razvojne kapice nujna, saj gre za enega najpomembnejših ukrepov za razvoj in izhod iz krize, ki bo spodbudil pridobivanje novih naložb, ohranjanje delovnih mest z visoko dodano vrednostjo ter privabljanje talentov in mednarodnih strokovnjakov. Ta ukrep čakamo predolgo in s tem zamujamo pomembne priložnosti, zato je skrajni čas, da se razvojna kapica tudi uvede, saj bo Slovenija tako izvozno bolj konkurenčna, bolj privlačna za domače in tuje vlagatelje ter na lastnem znanju in razvoju temelječa družba.

1.2. Razširitev dohodninskih razredov

Trenutno stanje stopenj in razredov dohodnin je naslednje:

Če znaša neto letna davčna osnova v eurih		Znaša dohodnina v eurih	
Nad	Do		
	8.755,00		16 %
8.755,00	25.750,00	1.400,80	+ 26 % nad 8.755,00
25.750,00	51.500,00	5.819,50	+ 33 % nad 25.750,00
51.500,00	74.160,00	14.317,00	+ 39 % nad 51.500,00
74.160,00		23.154,40	+ 50 % nad 74.160,00 ¹

Visoko davčno breme dohodkov od dela v Sloveniji povzročajo nadpovprečno visoki prispevki za socialno varnost delojemalca, že pri relativno nizkem pragu dohodka pa imamo tudi visoko, 50 % stopnjo obdavčitve z dohodnino v najvišjem dohodninskem razredu. Velikost davčnega bremena v stroških dela, ki jih mora izplačati delodajalec, se meri tudi z davčnim primežem (le-ta pove, kolikšen je skupni odstotni delež dohodnina ter delodajalčevih in delojemalčevih socialnih prispevkov, zmanjšano za družinske prejemke, ki jih osebe prejemajo kot denarne transferje, v skupnih stroških dela, ki jih mora delodajalec izplačati za zaposlenega). Slovenija se po večini kazalnikov davčnega primeža uvršča višje od povprečja OECD in podobno kot razvitejše evropske države.²

Slovenija je s svojo najvišjo davčno stopnjo (50 %) na 9. mestu med državami članicami EU.³ Najvišji davčni stopnji v višini 39 % in 50 % sta tako še lahko primerljivi s povprečno dohodninsko stopnjo v EU, vendar so letne davčne osnove po davčnih razredih razmeroma nizke: davčni razred 39 % je dosežen pri letni bruto plači, ki preseže 72.528,88 EUR, kar je (ob upoštevanju le splošne davčne olajšave) 51.500 EUR neto davčne osnove in 42.183,00 EUR letne neto plače.

V spodnji tabeli je prikazana obdavčitev plač med 2.500 EUR in 5.500 EUR bruto, to so navadno plače visoko izobraženih zaposlenih (npr. inženirjev in razvojnikov), torej kadrov, ki bi jih Slovenija tudi v prihodnosti, po našem mnenju, želela zaposlovati v čim večjem številu.

Bruto plača (v EUR)	Celotni strošek delodajalca (v EUR)	Neto plača (v EUR)	Delež neto plače v celotnih stroških delodajalca
2.500,00	2.902,50	1.596,55	55 %
3.500,00	4.063,50	2.163,97	53,25 %
4.500,00	5.224,50	2.685,90	51,41 %
5.500,00	6.385,50	3.207,83	50,24 % ⁴

Iz tabele je razvidno, kako pada delež neto plače v celotnih stroških delodajalca in pri plači približno 5.500 EUR doseže 50 %, pri višjih zneskih plače pa pade na manj kot 50 %. Kar pomeni, da pri plači, ki je višja od 5.500 EUR manj kot polovico stroška delodajalca dobi zaposleni in več kot polovico država.

¹ Vir: https://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Dohodnina/Letna_odmera_dohodnine/Opis/Lestvica_za_letno_2024.docx

² Vir: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/Porocilo_o_produkтивности/2023/PoP_2023s.pdf (str. 75, 76)

³ Vir: <https://taxfoundation.org/data/all/eu/top-personal-income-tax-rates-europe-2024/>

⁴ Vir: [Lestvica_za_letno_2024.docx \(live.com\)](https://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Dohodnina/Letna_odmera_dohodnine/Opis/Lestvica_za_letno_2024.docx)

Primerjava neto plače pri slovenski povprečni bruto plači 2.200 EUR kaže, da je v sedmih srednjeevropskih državah mesečni prejemek zaposlenega v povprečju za 145 EUR višji, če dvignemo višino plače na 4.000 EUR bruto, pa kar za 290 EUR. Na lestvici konkurenčnosti držav je Slovenija na 42. mestu med okoli 60 državami in zaostaja tako za večjimi evropskimi kot tudi za manjšimi skandinavskimi in baltskimi državami.⁵

Ker si Slovenija želi nova delovna mesta, in sicer predvsem delovna mesta z višjo dodano vrednostjo, je nujno, da se plače teh zaposlenih razbremenijo na način, da zaposleni prejme več kot polovico zneska, ki ga zanj prispeva delodajalec.

⁵ Vir: <https://glasgospodarstva.gzs.si/ugodna-davcna-politika-bi-spodbudila-gospodarsko-rast-in-tuje-investicije/>

2. Predlagani ukrepi, ki povečujejo gotovost podjetij na davčno-finančnem področju

Uspešna in odgovorna podjetja želijo natančno vedeti, koliko davka in drugih dajatev bodo morala plačati. Znesek plačanih dajatev vpliva na njihovo poslovno uspešnost in je pomemben dejavnik pri načrtovanju prihodnjih poslovnih rezultatov, ki vplivajo tudi na nagrajevanje vodilnih.

Januarja 2023 je začela veljati novela Zakona o dohodnini (ZDoh-2AA), ki je med drugim prinesla nižjo splošno davčno olajšavo, kot je bila predvidena s predhodno novelo (ZDoh-2Z), ukinila usklajevanje olajšav z inflacijo (kar zaradi visoke inflacije dejansko pomeni nižje neto plače za vse), zvišala obdavčitev visoko izobraženih kadrov, otežila notranje lastništvo podjetij in bistveno poslabšala socialni položaj kmetov na območjih z omejenimi možnostmi za kmetovanje. Ker želimo v Sloveniji pošteno obdavčitev delovnih ljudi in davčni sistem, ki se ne spreminja iz leta v leto, je AmCham Slovenija kot del Gospodarskega kroga, ki ga sestavlja 15 gospodarskih in kmetijskih organizacij, podprla Državni svet RS v pozivu ustavnemu sodišču k presoji novega zakona, na odločitev katerega še čakamo.⁶

Gotovost podjetij bi se lahko izboljšala z ukrepi, ki jih navajamo v nadaljevanju:

2.1. Ukinitve glob za transferne cene

Z globami, predpisanimi z Zakonom o davčnem postopku, se kaznujejo različni davčni prekrški, vključno s prekrški v zvezi s transfernimi cenami. Vendar je treba upoštevati, da so transferne cene eno izmed davčnih področij, na katerem ni pravila ene resnice. Zakonodajca namreč ne more določati, kako in v kakšni višini se transferne cene oblikujejo, tudi če davčni organ v posameznem davčnem inšpekcijskem nadzoru prilagodi transferne cene, to ne pomeni, da so bile te pred tem oblikovane napačno. Zato predlagamo, da se po vzoru več tujih držav podjetja ne oglobijo za transferne cene. Davčni organ lahko prilagodi davčno osnovo in s tem poveča znesek obračunanega davka (in obračuna ustrezne obresti), vendar menimo, da možnost predpisovanja glob dopušča davčnemu organu preveč maneverskega prostora, ki je lahko uporabljen izjemno negativno. Takšna davčna praksa se izvaja, vendar je nekaznovanje odvisno od finančnega inšpektorja in zato vnaša negotovost v sistem. Predlagamo, da se to jasno zapiše v Zakon o davčnem postopku.

2.2. Odprava obveznosti zagotavljanja dokumentacije povezanih oseb

Slovenski davčni zavezanci pogosto ne razpolagajo z dokumentacijo povezanih oseb (npr. sestrška ali kako drugače povezana oseba, ki ni ustanovljena v Republiki Sloveniji). V praksi so namreč pogosti primeri, da je slovenski zavezanec na zahtevo finančnega organa dolžan pridobiti podatke, s katerimi ne razpolaga, na primer o nabavni vrednosti blaga iz Nizozemske, na kar večinoma nima vpliva kljub aktivnemu prizadevanju, ob tem se srečuje z vprašanjem, ali je skupina tovrstne podatke sploh pripravljena deliti. Poleg tega nekatere države izrecno prepovedujejo izmenjavo tovrstnih informacij med davčnimi zavezanci. Nasprotno, tovrstne informacije lahko finančni organ pridobi v okviru mednarodne izmenjave informacij s tujimi pristojnimi organi.

Dodatno, posledica nepredložitve zahtevanih podatkov je izdaja plačilnega naloga, to je administrativna procesna sankcija zoper pravno osebo in odgovorno osebo pravne osebe. V praksi se takšne globe izrekajo celo leto in več mesecev po izdaji odločbe v zadevnem davčnem inšpekcijskem postopku. To je jasen znak, da je glavni cilj predmetnih glob neupravičeno kaznovanje zavezanca in odgovorne osebe zavezanca za ravnanja v že končanem postopku. To je nedvomno v nasprotju z namenom globe zaradi nepredložitve dokumentacije v postopkih pred davčnimi organi. Posledično predlagamo črtanje 40. člena Zakona o davčnem postopku.

⁶ Vir: <https://www.sta.si/3276292/gospodarski-krog-poziva-ustavno-sodisce-k-odlocitvi-glede-dohodnine>

2.3. Trajanje davčnih inšpekcijskih nadzorov (in davčnih nadzorov)

Zakon o davčnem postopku določa, da od dneva začetka davčnega inšpekcijskega nadzora do izdaje odločbe ne sme preteči več kot šest (ali devet mesecev v primeru inšpekcijskega pregleda transfernih cen). Vendar so tovrstni roki zgolj instruksijski in posledično nezavezujoči za davčni organ. Glede na dolgotrajnost nadzorov (ti lahko trajajo tudi več let!) in glede na to, da občasno od vročitve sklepa o davčnem inšpekcijskem nadzoru do uvodnega sestanka mine celo več mesecev ali celo leto, predlagamo jasno določitev zavezujočih rokov za davčni organ.

3. Predlagani ukrep, ki povečujejo stimulativnost našega davčnega okolja za investicije

Eden izmed poglavitnih ciljev davčnega okolja je ustvarjanje pogojev za večjo konkurenčnost slovenskega gospodarstva na svetovnih trgih, kar zagotavljamo s spodbujanjem tujih investicij in gospodarsko rastjo. Predlagamo ohranitev olajšave za vlaganja v raziskave in razvoj, ohranitev investicijske olajšave na stopnji 40 % in zmanjševanje obdavčitve dividend, kar bi pozitivno učinkovalo na privlačnost vlaganj v kapitalne naložbe.

Poleg tega predlagamo dva nova ukrepa, ki bi lahko povečala spodbudo našega davčnega sistema za vlagatelje.

3.1. Poenostavitev postopkov za ugotavljanje davčnega rezidentstva za fizične osebe

Sodba Vrhovnega sodišča št. X Ips 124/2015 z dne 11. 6. 2015 je v postopek ugotavljanja davčnega rezidentstva prinesla veliko negotovosti in v praksi trajanje tega postopka še podaljšala. Novo ravnanje najbolj občutijo posamezniki, ki opravljajo vodilno funkcijo v mednarodnih podjetjih in opravljajo vloge na ravni regije, ter tisti, ki bi se zaposlili v tujini in bi pred odhodom radi uredili davčni status v Sloveniji.

Vrhovno sodišče je s predmetno sodbo odstopilo od dotedanje sodne prakse. Zavzelo je stališče, da se rezidentski status za namene uveljavljanja ugodnosti iz konvencij o izogibanju dvojnega obdavčenja ne sme določiti vnaprej, torej pred uveljavljanjem pravic iz dvostranskih konvencij o izogibanju dvojnemu obdavčenju. Če bo po novih pravilih davčni zavezanec želel uveljaviti svoje pravice po zadevni konvenciji, bo moral predložiti ustrezen zahtevek, tj. obrazec za zmanjšanje ali oprostitev davka. Pravice po konvenciji bo lahko torej uveljavljal šele v zvezi s konkretnim dohodkom, ki mu bo izplačan. Navedeno zahtevo bo slovenski davčni organ obravnaval in presodil, ali se zavezanec šteje za slovenskega rezidenta tudi za namene konvencije. Če bi obe državi pogodbenici zavezanca šteli za svojega rezidenta za namene konvencije, lahko nastopi dvojna obdavčitev, ki bi se lahko rešila le s postopkom skupnega dogovora med državama.

Takšno ravnanje v praksi lahko vodi do dvojnega obdavčenja in podaljšuje trajanje postopkov v praksi, pri čemer se postavlja vprašanje smiselnosti takšnega administriranja. Zato predlagamo, da Ministrstvo za finance prouči možnosti, da bi se postopek ugotavljanja davčnega rezidentstva poenostavil in pospešil. Predlagamo še, da se pripravijo bolj jasna navodila in podlaga za odločanje davčnega organa, zlasti v t. i. prehodnem obdobju, ko posameznik že zapusti Slovenijo, njegova družina pa se mu zaradi različnih razlogov (šolanje, zdravstvene težave ipd.) pridruži pozneje. Posledično se posameznik vrača v Slovenijo, a ne z namenom bivanja. V veliko pomoč bi bila tudi navodila, katere dokumente in informacije Furs pričakuje od posameznika, ki začne postopek ugotavljanja davčnega rezidentstva.

Jasna pravila in pričakovanja FURS-a namreč vodijo v večjo pravno varnost in povečujejo zaupanje davčnih zavezancev v davčni sistem. Hitrejši in preglednejši postopki pa povečujejo konkurenčnost Slovenije, saj se bodo tuje družbe lažje odločale za prenos regionalnih funkcij v Slovenijo.

3.2. Davčne spodbude pri nagrajevanju zaposlenih ter spodbuda rasti inovativnih in hitro-rastočih podjetij

Poenostavljeno nagrajevanje zaposlenih iz dobička podjetij v obliki lastništva (delež ali opcija) ali denarne sheme bi podjetjem nudila ustrezno motivacijo za krepitev lastništva zaposlenih v poslovnem subjektu. Na ta način lahko podjetja povečajo pripadnost

ključnih zaposlenih ter osredotočenost na dolgoročno strategijo in si zagotovijo višjo rast in manjši odliv kadrov.⁷ S tem bi ustvarili bolj stabilno poslovno okolje, kar bi povečalo privlačnost Slovenije kot destinacije za tuje investicije. Povečana stabilnost podjetij, privlačnost za visokokvalificirane kadre ter spodbujanje dolgoročne rasti in inovacij so ključni dejavniki, ki bi privabili tuje investitorje.

Ministrstvo za finance je predlagalo obsežne spremembe davčne zakonodaje, ki so trenutno v javni obravnavi. Te spremembe vključujejo znižanje davčnih obremenitev za delodajalce pri nagrajevanju z delnicami in opcijami, medtem ko se davčno breme prenaša na zaposlene. Ta predlog cilja na povečanje privlačnosti delniškega nagrajevanja, kar bi bilo še posebej koristno za inovativna zagonska podjetja. Čeprav predlog znižuje stroške za delodajalce, s prenosom davčnega bremena na delavce povzroča dodatno administrativno obremenitev. Inovativna zagonska podjetja bodo imela koristi od ugodnejše obravnave opcij, vendar bi lahko predlog bil bolj prodoren in jasneje zasledoval cilj po poenostavitvi in znižanju obdavčitve za bolj stimulatивно nagrajevanje zaposlenih.⁸

Komisija drugo možno izboljšavo vidi na področju davčne obravnave plačila za poslovno uspešnost. Plačilo za poslovno uspešnost v Sloveniji je nagrada, ki se ne všteva v davčno osnovo dohodka iz delovnega razmerja do višine 100 % povprečne mesečne plače zaposlenih v Sloveniji. V preteklosti je veljalo, da se pri omejitvi višine plačila za poslovno uspešnost, ki se ne všteva v davčno osnovo, lahko upošteva tudi povprečna plača zaposlenega v preteklem letu, če je ta višja, vendar je bila ta določba odstranjena z zadnjo novelo Zakona o dohodnini (ZDoh-2AA).⁹ Ta ukrep bi lahko zmanjšal davčne obremenitve zaposlenih in povečal stimulativnost nagrajevanja za poslovno uspešnost, saj je lahko velika razlika med povprečno slovensko plačo in plačo posameznega zaposlenega, še posebej višje izobraženih kadrov. To bi omogočilo, da se nagrade za poslovno uspešnost bolj pravično obravnavajo, glede na dejansko višino prejemkov posameznika, kar bi lahko dodatno motiviralo visoko usposobljene strokovnjake k doseganju boljših rezultatov.

⁷ Vir: <https://glasgospodarstva.gzs.si/predlog-mini-davcne-reforme-v-sedmih-korakih-do-visje-dodane-vrednosti/>

⁸ Vir: <https://si.bloombergdria.com/ostalo/davki/59676/bo-nagrajevanje-z-delnicami-privlacneise/news>

⁹ Vir: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2022-01-4017>

4. Predlagani ukrepi za vzpostavitev vzdržnosti pokojninskega sistema in povečanje produktivnosti

4.1. Vzdržnost pokojninskega sistema in povečanje produktivnosti

Pokojnine zaposlenih, ki se bodo upokojevali v prihodnjih letih, bodo po veljavni pokojninski zakonodaji znašale 63,5 % povprečne neto plače, kar ni dovolj za dostojno življenje v pokoju. Izdatki, povezani s pokojninami v Sloveniji, že danes predstavljajo 10 % BDP, po projekciji OECD pa bodo leta 2050 znašali že 15,7 % BDP. Tako je nerealno pričakovati, da bo država ob naraščajočem številu upokojencev zagotovila dodatne vire, ki bi lahko v prihodnje vzdrževali trenutne višine pokojnin, kaj šele zagotovili njihovo povečanje proti dostojnim višinam.

V Sloveniji rast BDP temelji predvsem na povečani količini dela, medtem ko rast realne produktivnosti ostaja skromna. Ob demografskih trendih, ki napovedujejo staranje prebivalstva, bo treba v prihodnosti narediti več, zato si moramo prizadevati za dvig produktivnosti na raven vodilnih inovatorok Evropske unije. »V zadnjem desetletju se je število prebivalcev v starostni skupini med 20 in 64 let zmanjšalo za 67.000, projekcije, pri katerih se upošteva neto selitveni prirast, pa kažejo, da se bo njihovo število do leta 2030 zmanjšalo še za 43.000, do leta 2050 pa 119.000 glede na leto 2022.«¹⁰ Odgovor zvišanja produktivnosti je, med drugim, v uporabi generativne umetne inteligence, ki se že »lahko uporablja za področja, kot so izražanje, utemeljevanje in komuniciranje, koordinacija, delo z idejami in oblikovanje.«¹¹

4.2. Davčne olajšave za razvoj drugega pokojninskega stebra

Slovenija ima po zasnovi sodoben tristebni pokojninski sistem: poleg prvega javnega stebra sta že 22 let vzpostavljena še drugi in tretji pokojninski steber, tj. prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje. To je po začetnih letih hitre rasti, tudi zaradi slabe podpore države, zašlo v prosti tek in danes je v dodatno varčevanje vključenih le polovica delovno aktivnih. V številnih razvitih državah, od ZDA do Združenega kraljestva in Avstralije, so upad javnih pokojnin nadomestili z dodatnimi in zaposlenim ob upokojitvi zagotovili dostojne višine dohodkov, ki jih sestavljata javna in dodatna pokojnina. Sočasno so tako zagotovili dolgoročno stabilnost javnih financ. Poleg aktivnejše promocije države glede potrebe po dodatnem varčevanju predlagamo še te davčne ukrepe:

- A. zdajšnja davčna olajšava, ki znaša maksimalno 5,844 % bruto plače zaposlenega (z absolutno letno omejitvijo 2.903,66 € v letu 2024¹²), se poviša na vsaj 10 % bruto plače,
- B. sočasno se ukine absolutni znesek omejitve višine davčne olajšave (zdaj 2.903,66 € letno), pokojninska renta pa se v celoti razbremeni dohodnine (zdaj velja 50-odstotna oprostitve),
- C. delodajalcem, ki financirajo kolektivne pokojninske načrte, se omogoči prenos neizkoriščene davčne olajšave za dodatno pokojninsko zavarovanje v naslednje obdobje (zdaj je možno koriščenje olajšave znižanja davka od dobička pravnih oseb v višini letnih delodajalčevih vplačanih premij le za tekoče leto),
- D. davčna olajšava velja za individualno in kolektivno dodatno pokojninsko zavarovanje sočasno, kar pomeni, da lahko delodajalec zaposlenemu v kolektivni pokojninski načrt vplača premijo do maksimalne višine, sočasno pa lahko zaposleni vplača premijo do maksimalne višine individualno in je prav tako deležen davčne olajšave,
- E. odpravijo se trenutne omejitve pri izplačilih prihrankov iz kolektivnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, pri katerih za nekatere varčevalce ni več možno izplačilo tako imenovanih pospešenih pokojninskih rent, poleg tega se znova omogoči ob upokojitvi delno izplačilo prihrankov v obliki enkratnega izplačila, pri pokojninskih rentah pa se omogoči ponudba rent brez zagotovitve donosa, kar bi omogočilo pestrejši nabor produktov, med katerimi bi varčevalci izbirali.

¹⁰ Poročilo o produktivnosti 2023, str. 17

¹¹ Poročilo o produktivnosti 2023, str. 100

¹² Vir: https://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Dohodnina/Letna_odmera_dohodnine/Opis/Lestvica_za_leto_2024.docx

Ob navedenih predlogih bi bilo nujno začeti dialog z vsemi deležniki o uvedbi obvezne samodejne vključitve v pokojninske načrte za vse tiste zaposlene, ki zdaj niso vključeni, saj je navedeni ukrep dokazano občutno povečal udeležbo v pokojninskih načrtih že v številnih državah, nazadnje v Združenem kraljestvu, na Poljskem in Slovaškem, pozitivne izkušnje pa bi veljalo prilagojeno našemu sistemu prenesti tudi k nam.

Razvoj drugega pokojninskega stebra, ki ga v Sloveniji predstavlja prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje in obstoji od leta 2001 ter v katerega je danes vključenih približno 60% vseh zaposlenih, je nujen za vzdržnost pokojninskega sistema. Drugi steber zaposlenim ob upokojitvi ne bo zagotovil le višje pokojnine, ampak tudi povečal obseg privarčevanih sredstev, ki se vlagajo nazaj v gospodarstvo in pomembno prispevajo k razvoju slovenskega trga kapitala. S tem se poveča dostopnost do kapitala za domača podjetja, kar bo znižalo stroške njihovega zadolževanja in posledično povečalo konkurenčnost, ki lahko pripelje do rasti in zaposlovanja.

4.3. Povišanje upokojitvene starosti

Prevladujoči delež pri financiranju pokojnin v Sloveniji ima 1. steber, saj je letno za pokojnine namenjenega 10 % BDP. Celotna sredstva, povezana z naložbenim stebrom (2. steber), predstavljajo 5 % BDP. V Sloveniji je prispevna stopnja za pokojninsko in invalidsko zavarovanje četrta najvišja med državami OECD, celoten znesek vseh socialnih prispevkov pa je pri 16 % BDP skoraj še enkrat višji kot v državah OECD. Visoka gospodarska rast in rekordna zaposlenost sta vplivali na dvig razmerja med zavarovanci in uživalci pokojnin, kar pa je verjetno prehodnega značaja. Večje populacije, ki se upokojujejo, in manjše, ki vstopajo na trg, bodo bremenile pokojninsko blagajno, kar lahko prepreči večje priseljevanje tuje delovne sile. V Sloveniji je povprečna upokojitvena starost 2 leti nižja kot v državah OECD, prav tako pa ni predvideno, da bi se povečala.¹³

4.4. Usklajevanje pokojnin le z inflacijo

S prehodom iz usklajevanja pokojnin s plačami in inflacijo zgolj na inflacijo bi lahko dosegli večjo vzdržnost pokojninske blagajne. Slovenija namreč po ocenah OECD in EK beleži veliko rast pokojninskih odhodkov v BDP po letu 2030, zato moramo sprejeti pokojninsko reformo, ki bo fiskalno vzdržna.¹⁴

¹³ Vir: <https://www.gzs.si/mediji/Novice/ArticleID/85640/za-vzdrzen-pokojninski-sistem-nujna-prenova-drugega-in-uedba-tretjega-stebra>

¹⁴ Vir: <https://www.gzs.si/mediji/Novice/ArticleID/85640/za-vzdrzen-pokojninski-sistem-nujna-prenova-drugega-in-uedba-tretjega-stebra>

5. Dolgotrajna oskrba naj ne bo le dodatno breme delodajalcem

Po novem Zakonu o dolgotrajni oskrbi 1 % bruto plače prispeva delojemalec, 1 % od bruto plače delodajalec, hkrati pa posameznik prispeva 1 % od svoje odmerjene bruto pokojnine. Opozarjamo, da se z uvedbo novega prispevka ponovno dodatno povečuje obremenitev dela v Sloveniji, ki malo nad povprečno plačo neproporcionalno naraste in je med najvišjimi v Evropski uniji. Dodatne obremenitve dela so zato nesprejemljive. Rezerve je treba najprej poiskati z racionalizacijo sistema zdravstva in dolgotrajne oskrbe. Pri urejanju področja financiranja dolgotrajne oskrbe se lahko opremo na dobre prakse v nekaterih primerljivih državah EU. V Nemčiji, denimo, so za financiranje dolgotrajne oskrbe ukinili dela prost dan (praznik) ter zbrane prispevke in davke iz naslova tega dne namenili financiranju dolgotrajne oskrbe. Zvezna dežela Saška se za ukinitvev dela prostega dne ni odločila, kar je posledično pomenilo ureditev, po kateri delavci plačujejo prispevek za dolgotrajno oskrbo v višjem odstotku kot delodajalci.¹⁵ Ne smemo pozabiti, da ob povečevanju obremenitev dela naraščata siva ekonomija in iskanje drugih obvodov, končni izplen pa je lahko še slabši kot pred novimi obremenitvami.

¹⁵ Vir: <https://www.gzs.si/mediji/Novice/ArticleID/86345/dolgotrajna-oskrba-da-a-ne-na-plecih-delodajalcev>

6. Navidezno samozaposlovanje

Vizija

- Verjamemo, da prihodnost Slovenije temelji na **ekonomiji znanja**.
- Za ekonomijo znanja so **visoko izobraženi kadri** (informatiki, programerji, znanstveniki za podatke, umetno inteligenco, strojno učenje, ipd.) **strateškega pomena**.
- Strateški interes Slovenije je, da te kadre razvija in ohranja v sistemu ekonomije – trenutno se soočamo z močim odlivom tovrstnega talenta iz sistema (ne nujno tudi iz države).

Problem

Trenutna situacija iz naslova neustrezne zakonodaje spodbuja prehod visoko-kvalificiranih strokovnjakov v visoko-tehnoloških podjetjih (in širše) iz klasičnih oblik zaposlitve v navidezno samozaposlovanje – izjemno ugodna davčna obravnava: plačilo 5 % davka (namesto 40-60 %). Vsekakor pa je pri zakonodajnem urejanju statusa normiranih samozaposlenih potrebno posebno pozornost nameniti razlikovanju med normiranimi podjetniki, ki so obvezno socialno zavarovani iz naslova opravljanja svoje dejavnosti in prodajajo svoje produkte oziroma storitve različnim kupcem, ter navidezno samozaposlenimi, ki delajo za enega delodajalca in predstavljajo neloyalno konkurenco rednim delovnim razmerjem.

Pomen ekonomije znanja za Slovenijo, Evropo in svet¹⁶:

- v Evropi je vrzel med povpraševanjem in ponudbo po visokotehnoloških veščinah približno 500.000 delovnih mest,
- na novo ustvarjena delovna mesta predstavljajo cca 40 % števila novih ponudnikov,
- vrednost evropskih tehnoloških podjetij je trenutno 4x večja kot pred 5 leti, leta 2020 je znašala 618 milijard €,
- samo v letu 2020 se je vrednost evropskih tehnoloških podjetij povečala za 46 %,
- 2 milijona zaposlenih v tehnoloških podjetjih EU leta 2020 (43 % več kot 2016),
- po tej stopnji rasti bodo EU tehnološka podjetja do 2025 zaposlovala do 3,2 mio ljudi,
- 73% evropskih tehnoloških delovnih mest ustvari 4900+ start-upov,
- pandemija je še bolj razširila trg dela, saj je delo na daljavo nova normalnost - priložnosti so globalne;

Posledice za slovensko gospodarstvo, če ne ukrepamo

1. Slovenska podjetja so v nekonkurenčnem položaju za tovrsten kader, kar bo imelo dolgoročne posledice na konkurenčnost Slovenije in dodano vrednost, ki jo bomo ustvarili.
2. Najboljši strokovnjaki bodo delovali individualno, kot navidezni samozaposleni, znanje pa se ne bo prenašalo, saj bodo delali večinsko ali izključno za enega naročnika, kar bo imelo negativen vpliv na razvoj gospodarstva in ustanavljanje novih podjetij.
3. Slovenija ne bo izvoznik visoke tehnologije: najboljši strokovnjaki bodo prodajali svoje individualne storitve pretežno tujim podjetjem s 5 % obdavčitvijo (davčna oaza stimulira pospešen odliv ključnih kadrov virtualno v tujino).
4. Neustrezno okolje za tvegan kapital, ki je nujen element za inovacije in razvoj novih industrij.
5. Izgubljen davčni priliv in nepošten sistem, ki krha zaupanje v državo (predvsem že omenjenih visoko-kvalificiranih kadrov, ki se dobro zavedajo možnosti za izkoriščanje sistema).

¹⁶ Viri: SURS, Finance, Finance Manager, Not Optional, Hosting Tribunal, OECD, EIB, World Bank

Predlagane rešitve

- doslednejši inšpekcijski nadzor (Inšpektorat za delo) in **nadzor s strani FURS-a** (odkrivanje primerov prikrite samozaposlitve),
- **nove zakonske rešitve**, ki bi posameznike odvrčale od zlorabe statusa s.p. - dopolnitev obstoječe delovno-pravne zakonodaje: sankcioniranje delavca (in ne le delodajalca) za kršitve,
- **nova ureditev**: nov status (podkategorija s.p.) + nov sistem obdavčitve za to vrsto delavcev;

Spremembe v davčni obravnavi normiranih samostojnih podjetnikov

Novela ZDoh-2, ki se navezuje na predlog sprememb za normirane samostojne podjetnike, enovito obravnava zaposlene, ki so obvezno socialno zavarovani iz naslova opravljanja svoje dejavnosti, ne glede na to, ali so navidezno samozaposleni, ali pa tržijo svoje produkte oziroma storitve večjemu številu kupcev.

Slovenska družbena kultura ni naklonjena podjetniškemu tveganju ter neuspehu kot potencialni posledici prvega, zato davčno-zakonodajne spremembe z enoznačno obravnavo vseh samostojnih podjetnikov ne smejo preveč omejevati slovenskega start-up ekosistema, podpornega okolja in konkurenčnih pogojev za nastanek, rast in obstoj slovenskih start-up podjetij.¹⁷

Iz tega razloga Komisija predlaga kategorizacijo glede na različne nivoje podjetniške samoiniciativnosti in poslovnih tveganj, ki so povezana s posameznim nivojem:

- Za normirane popoldanske samostojne podjetnike je znižanje zgornje meje za upravičenost do sistema normiranih samostojnih podjetnikov primerno, saj bo prineslo večjo uravnoteženost med redno zaposlenostjo za polni delovni čas in hkrati omogočalo udeleževanje zaposlenih v prostem času, vendar ne na račun redne zaposlitve;
- Za navidezno samozaposlene, ki opravljajo delo za enega delodajalca oziroma z njim povezane osebe, so spremembe, ki jih prinaša novela ZDoh-2 (znižanje najvišje dovoljene meje za sodelovanje v sistemu normiranih samostojnih podjetnikov in dvig meje za priznanje normiranih stroškov), prav tako ustrezne;
- Za normirane zaposlene, ki so obvezno socialno zavarovani iz naslova opravljanja svoje dejavnosti, pa Komisija predlaga ohranitev sedanje ureditve, ki je bila spremenjena že za zadnje davčno leto z novelo ZDoh-2AA.

¹⁷ Vir: https://www.startup.si/Data/Documents/Slovenska_startup_strategija.pdf

7. Elektronska plačila

7.1. Kontekst in umestitev Slovenije

V Sloveniji je stopnja sive ekonomije razmeroma visoka. Gotovina, uporaba katere je bila konec lanskega leta predlagana, da se vpiše v ustavo,¹⁸ je še vedno prevladujoče plačilno sredstvo, infrastruktura za sprejemanje elektronskih plačil pa precej nerazvita. Na prodajnih mestih je kar 73 % transakcij fizičnih oseb opravljenih gotovinsko, s čimer se Slovenija uvršča na tretje mesto v EU po uporabi gotovine. Ljudje naj dobijo možnost izbire načina plačevanja, med drugim tudi digitalno, saj tako lokalni kot tuji potrošniki pričakujejo, da bodo imeli na izbiro različne plačilne instrumente in možnost elektronskega plačila. Potrebno je začeti izvajati celovit program razvoja plačilne infrastrukture, da bi spodbudili sprejemanje kartic v Sloveniji in na trgu predstavili nove tehnologije ter ugodne in pametne rešitve.

7.2. Zakaj to državi koristi?

Možna sta dva ključna načina, kako se lahko vlada vključi v izboljšanje infrastrukture elektronskega plačevanja v Sloveniji: (1) s spodbujanjem brezgotovinskega plačevanja in (2) z obveznostjo sprejemanja brezgotovinskih plačil. Vlada mora dejavno spodbujati uporabo brezgotovinskih plačil tako potrošnikov kot podjetij. Zakonodajca bi morala vsa podjetja, ki upravljajo davčne blagajne, obvezati, da potrošnikom nudijo vsaj eno možnost elektronskega plačevanja, kar potrošnikom daje izbiro glede na lastne potrebe.

Povečanje možnosti brezgotovinskega plačevanja ima več koristi tako za vlado kot za gospodarstvo in širšo družbo: zajezev sive ekonomije in posledično povečanje davčnih prihodkov, povečana konkurenčnost in učinkovitost gospodarstva, višja raven zadovoljstva potrošnikov itd. Zakone o obveznem sprejemanju digitalnih plačil so že uvedle številne evropske države, kot so Italija, Madžarska, Belgija, Ciper, Grčija, Romunija in druge države.¹⁹

7.3. Anomalije pri elektronskem plačevanju

Deležniki v finančni industriji že dlje časa opozarjajo na diskriminacijo z vidika regulatornih zahtev v zvezi s preprečevanjem pranja denarja in financiranja terorizma med slovenskimi ponudniki plačilnih storitev in tujimi ponudniki, ki zaradi ohlapnejše lokalne zakonodaje svojo konkurenčno prednost uveljavljajo tudi na slovenskem trgu.

ZPPDFT-2 neupravičeno izključuje plačilne institucije in izdajatelje elektronskega denarja iz kroga tretjih oseb pri pregledu stranke. S tem se omejujejo novi inovativni digitalni poslovni modeli v korist klasičnih bank in hranilnic.

Sprememba zakona po novem elektronsko identifikacijo veže izključno na veljavna sredstva elektronske identifikacije. Ker vlada hkrati s tem načrtuje izdajo e-osebne izkaznice, bodo ta in druge zakonske spremembe imele številne posledice. Sprva država z e-osebno izkaznico de facto odpravlja dosedanje uveljavljene ponudnike storitev zaupanja in odvzema velik spekter pravnih učinkov njihovim digitalnim potrdilom za elektronski podpis. Zakon hkrati ne predvideva dovolj dolgega prehodnega obdobja, z uvedbo e-osebne izkaznice bo namreč državljanom šele dana možnost, da jo pridobijo in uporabljajo njene nove možnosti za elektronsko poslovanje, vendar bo glede na 10-letno veljavnost osebnih izkaznic ta proces zamenjave počasen. Amandma je nujen, da se prepreči situacija, v kateri bo nekaj 100.000 izdanim digitalnim potrdilom prenehal bistveni pravni učinek sredstva za identifikacijo, novo e-osebno izkaznico pa bo imelo šele nekaj tisoč prebivalcev. S tem bodo za nekaj let ohromljeni projekti digitalizacije v finančni industriji, zdravstvu, šolstvu in e-upravi.

¹⁸ Vir: <https://www.rtvsl.si/slovenija/kaksna-bo-usoda-gotovine-v-sloveniji-o-vpisu-uporabe-v-ustavo-se-strokovna-skupina/707655>

¹⁹ Vir: <https://www.delo.si/delov-poslovni-center/mobilnost/v-sloveniji-ne-moremo-digitalno-placevati-povsod-kjer-bi-zeleli>

7.4. Davek na finančne storitve

Slovenija je ena redkih držav, ki še vedno dodatno obdavčuje finančne storitve s t. i. davkom na finančne storitve, kar slovenske ponudnike plačilno-finančnih storitev postavlja v slabši položaj v primerjavi z drugimi ponudniki, ki so licencirani v drugih državah EU, kjer tega davka ne poznajo.

Predlagamo ukinitve davka ali pa enakovredno obdavčenje vseh (domačih in tujih) ponudnikov plačilno-finančnih storitev, ki svoje storitve ponujajo slovenskim uporabnikom.

7.5. Odprto bančništvo

Izkušnje odprtega bančništva v drugih državah in Sloveniji kažejo, da je Slovenija še zelo zadaj. Banke se namreč niso pravočasno pripravile na zagotavljanje ustrezne podpore za izvedbo nove direktive o plačilnih storitvah PSD2. V praksi to pomeni, da banke v produkciji še danes nimajo ustreznih okolij, ki bi podprla izvajanje storitev odreditve plačil (ang. PIS, Payment Initiation Service) in storitev zagotavljanja informacij o računih (ang. AIS, Account Information Service).

7.6. Digitalni evro

Evro je kot druga največja rezervna valuta na svetu, ki obstaja že več kot četrto stoletje in jo kot uradno valuto uporablja 20 od 27 članic Evropske unije, korak bliže, da dobi svojo digitalno različico. Predviden začetek uporabe te elektronske valute je v začetku leta 2029. S povečevanjem obsega spletnih nakupov in preusmerjanjem plačilnih instrumentov k najrazličnejšim zasebnim digitalnim plačilnim sredstvom se uporaba evrobankovcev in evrokovancev pri plačilih zmanjšuje.

Digitalni evro ne bo nadomestil gotovine, ampak bo predstavljal dodatno obliko enotne valute evro in bo tako komplement evrobankovcem in evrokovancem, kar pomeni, da bo uporabnikom na voljo poleg evrogotovine.

Digitalni evro bo imel pomemben vpliv na celotno gospodarstvo Evrosistema, predvsem na bančni sistem, ponudnike plačilnih storitev in delovanje plačilnega prometa v EU ter trgovce. Trgovci bodo imeli več izbire pri prejemanju plačil in bodo lahko izkoristili prednosti bolj konkurenčnega vseevropskega trga plačil, kar bo privedlo do večje učinkovitosti tega trga.

Pričakuje se, da bo uvedba digitalnega evra vplivala tako na trg EU za plačila malih vrednosti kot na bančne vloge. Po eni strani bo lahko digitalni evro zmanjšal tržni delež obstoječih zasebnih elektronskih plačilnih sredstev, kar bo pomenilo nižje prihodke za nekatere ponudnike plačilnih storitev. Po drugi strani pa bo distribucija digitalnega evra pomenila tudi nove prihodke za ponudnike plačilnih storitev iz naslova dodatnih storitev povezanih z digitalnim evrom.²⁰

²⁰ Vir: <https://glasgospodarstva.gzs.si/digitalni-evro-kmalu-v-nasih-denarnicah/>

8. Trošarine

Finančna komisija opozarja na pomen sorazmernih trošarin, ki naj upoštevajo posledice dviga, in sicer padec prodaje, zapiranje podjetij in zmanjšanje števila delovnih mest, kar bi neposredno negativno vplivalo na prihodke države in naslova prispevkov, dohodnine in drugih dajatev iz poslovanja.

Z zvišanjem trošarin se kupci usmerijo v nakup produkta v sosednjih državah, kjer so ti bolj poceni, zraste siva ekonomija, dvig trošarin pa hkrati ne pripelje do izboljšanja zdravja populacije ali znižanja stroškov v zdravstvu, saj spodbuja nakup nizkocenovnih izdelkov vprašljive kakovosti.

Pri dvigu trošarin opozarjamo tudi na predvidljivost davčne politike in poslovnega okolja v Sloveniji, ki je za gospodarstvo ključna.

Kontakt

Naslov

Ameriška gospodarska zbornica – AmCham Slovenija
Dunajska cesta 167, 1000 Ljubljana, Slovenija

Telefon

+386 8 205 1350

Media

office@amcham.si
www.amcham.si

AmCham Slovenia
**FINANČNA
KOMISIJA**